

Модул 3: Опазване на екосистемите от морски тревя и проучвания за оценка на въздействието върху околната среда в средиземноморските страни

Този модул разглежда критичното значение на екосистемите от морски тревя в морската среда на Средиземно море и анализира рамките за оценка на въздействието върху околната среда в различни средиземноморски страни. Ще разгледаме както подходите за опазване, така и регулаторните механизми, предназначени да защитават тези жизненоважни местообитания.

от Шевки Даначьоглу

Значение на екосистемите от морски тревя

1 Критично важни местообитания 2 Глобално признание

Екосистемите от морски тревя служат като важни местообитания за мигриращи морски видове, включително сирени, китоподобни, морски костенурки и елазобранхии. Тяхната защита е жизненоважна за поддържането на морското биоразнообразие в целия Средиземноморски регион.

Резолюция 76/265 на Общото събрание на ООН обяви 1 март за Световен ден на морските тревя, подчертавайки глобалното значение на тези екосистеми. Докладът на UNEP от 2020 г. „Out of the Blue: The Value of Seagrasses to the Environment and to People“ предоставя всеобхватни препоръки за опазване на морските тревя.

3 Екосистемни услуги

Екосистемите от морски тревя предоставят жизненоважни услуги, включително улавяне на въглерод, кръговрат на хранителните вещества, продоволствена сигурност, продуктивност на рибарството, подобряване качеството на водата и защита на крайбрежието. Тези услуги пряко допринасят за благосъстоянието на хората и здравето на околната среда.

Климатични ползи и заплахи за морските трев

Улавяне на въглерод

Екосистемите от морски трев имат значителен потенциал за улавяне и съхранение на въглерод. Опазването и възстановяването на тези местообитания може съществено да допринесе за постигане на целите на Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата и Парижкото споразумение.

Съществени заплахи

Екосистемите от морски трев са изправени пред множество заплахи, включително деградация на местообитанията, замърсяване (включително шумово), изменение на климата, свръхулов, дънно тралене, драгиране и крайбрежно развитие. Този натиск е довел до глобален спад на местообитанията от морски трев и свързаното с тях биоразнообразие.

Осведоменост и действия

Съществува спешна необходимост от повишаване на осведомеността на всички нива и насърчаване на действия за опазване и възстановяване на морските трев. Подобряването на екосистемните услуги и функции е от решаващо значение за постигане на Целите за устойчиво развитие.

Международни рамки за защита на морските трев

Трансгранично сътрудничество

Много екосистеми от морски трев имат трансграничен характер, което изисква съвместни и координирани усилия между държави, регионални организации, международни органи и заинтересовани страни за опазване и устойчиво управление на тези жизненоважни местообитания.

Международни задължения

Съответните международни задължения включват тези от Глобалната рамка за биоразнообразие Кунмин–Монреал (особено цели 1, 2 и 3), Парижкото споразумение и Целите за устойчиво развитие.

Десетилетия на ООН

Десетилетието на ООН за науките за океана за устойчиво развитие (2021–2030) и Десетилетието на ООН за възстановяване на екосистемите (2021–2030) предоставят рамки за усилията за опазване на морските трев.

2030 Seagrass Breakthrough

Глобалната инициатива „2030 Seagrass Breakthrough“, обявена на UNFCCC COP28, има за цел да създаде колективна рамка за действие на държавни и недържавни участници за устойчиво финансиране на защитата, опазването и възстановяването на екосистемите от морски трев в световен мащаб до 2030 г.

Проучвания за въздействието в средиземноморските страни: преглед

Влияние на Европейската общност

Седем средиземноморски страни (Кипър, Франция, Гърция, Италия, Малта, Словения и Испания) принадлежат към Европейската общност и са задължени да прилагат директивите на Общността. Страните, присъединили се към ЕС след май 2004 г., трябва да хармонизират националните си разпоредби с европейските стандарти.

Различна степен на прилагане на обхвата

Въпреки че концепцията за оценка на въздействието върху околната среда е позната в много средиземноморски страни, тя не присъства систематично във всички национални законодателства. Този раздел разглежда текущото състояние на проучванията за въздействие въз основа на данни, предоставени от националните контактни точки на SPA.

Този преглед няма за цел да описва законодателството на всички средиземноморски страни, а да даде моментна картина на рамките за оценка на въздействието върху околната среда в региона, със специално внимание към начина, по който те разглеждат екосистемите от морски тревя.

Европейски разпоредби за оценка на въздействието върху околната среда

Директива 85/337/ЕИО

Концепцията за проучвания на въздействието се съдържа в Директивата за оценка на въздействието върху околната среда на някои публични и частни проекти. По-късно тя е изменена с Директива 97/11/ЕИО, която поставя основата на оценката на въздействието върху околната среда в държавите членки на ЕС.

Директива 2000/60/ЕО

Рамковата директива за водите прави Оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС) задължителна за дейности, засягащи водните ресурси. Директивата създава рамка за действия на Общността в областта на водната политика и допълнително засилва мерките за опазване на околната среда.

1

2

3

Директива 2001/42/ЕО

Тази директива, приета на 27 юни 2001 г., допълва по-ранните разпоредби чрез оценка на екологичните последици от определени планове и програми. Тя се прилага за планове, изготвяни от органи на национално, регионално или местно равнище, които се изискват от закони, подзаконови или административни разпоредби.

Проекти, изискващи проучвания за въздействие съгласно директивите на ЕС

1 Енергийни проекти

Нефтопреработвателни заводи (с изключение на производството на смазочни материали), мащабни инсталации за газификация или втечняване, преработващи най-малко 500 тона въглища или битуминозни шисти дневно, топлоелектрически централи с мощност най-малко 300 MW и атомни електроцентрали (с изключение на изследователски съоръжения под 1 kW постоянна топлинна мощност).

3 Транспортна инфраструктура

Натоварени транспортни трасета, летища с писти над 2,1 km, пристанищна инфраструктура за плавателни съдове над 1 350 тона и морски маршрути за съдове над 1 350 тона попадат в задължителните изисквания за оценка на въздействието.

2 Промислени съоръжения

Инсталации за съхранение или преработка на радиоактивни отпадъци, стоманодобивни предприятия, съоръжения за добив и обработка на азбест и химически инсталации изискват оценка на въздействието върху околната среда съгласно директивите на ЕС.

4 Управление на отпадъците

Инсталациите за обезвреждане, преработка или съхранение на токсични отпадъци трябва да преминат оценка на въздействието върху околната среда преди одобрение, за да бъдат идентифицирани и смекчени потенциалните екологични рискове.

Допълнителни проекти, подлежащи на оценка на въздействието

Оценки по преценка

Много разработки могат да изискват проучване за въздействие, ако държавите членки преценят, че характеристиките им го налагат. Това включва проекти, засягащи земеделието, минното дело, енергетиката, металообработването, стъкларската и химическата промишленост, хранително-вкусовата, текстилната, кожарската, дървообработващата и хартиената промишленост, каучуковата

Всеобхватен обхват

Проучванията за въздействие трябва да предвиждат както преките, така и непреките ефекти върху хората, фауната, флората, почвата, въздуха, климата, ландшафта, материалните активи и културното наследство. Този цялостен подход гарантира разглеждането на всички потенциални екологични въздействия.

Необходима информация

Ръководителите на проекти трябва да предоставят описание на проекта (местоположение, проектно решение, размер), мерки за избягване или намаляване на неблагоприятните ефекти, данни за идентифициране на екологичните въздействия, разгледани алтернативи и нетехническо резюме. Тази информация трябва да бъде достъпна за обществеността и съответните административни органи.

Обществено участие в оценката на въздействието върху околната среда

Публично оповестяване

Пълното досие по оценката на въздействието трябва да бъде предоставено на обществеността за събиране на мнения.

Административните структури, отговорни за разрешаването на проекта, също трябва да имат достъп до цялата документация.

Прозрачност на решенията

Решението за издаване на разрешение и всички условия, свързани с разрешаването на проекта, трябва да бъдат публично достъпни. Ако националното законодателство го позволява, елементите, обосновали одобрението, също могат да бъдат оповестени.

Защита на морските трев

Въпреки че видовете морски трев не са изрично посочени в европейската директива за ОВОС, Директивата за местообитанията (92/43/ЕИО) предоставя правна рамка за опазване на дивите растения и животни и техните местообитания. Ливадите от *Posidonia* са включени в Приложение I като тип естествено местообитание, изискващ специални защитени зони.

Оценка на въздействието върху околната среда в Ал

1

Развиваща се рамка

Албания има разпоредби относно проучванията за въздействие в контекста на крайбрежното развитие, въпреки че исторически са провеждани малко такива проучвания. Последните усилия по проект на Световната банка за интегрирано управление на крайбрежните зони целят включване на ОВОС за ливадите от *Posidonia* в процесите по оценка на въздействието върху околната среда.

2

Защита на морските трев

Въпреки че ливадите от морски трев като *Posidonia oceanica* и *Zostera marina* не са специално разгледани в албанските разпоредби за ОВОС, те са защитени от националната правна рамка чрез Решение на Министерския съвет за защитените видове (2003).

3

Предизвикателства при прилагането

Въпреки наличието на регулаторни рамки, Албания среща трудности при прилагането на цялостни оценки на въздействието върху околната среда, особено за морските екосистеми. Изграждането на капацитет и институционалното укрепване остават приоритети.

Оценка на въздействието върху околната среда в Алжир

Правна рамка

Закон №03-10 (19 юли 2003 г.) за опазване на околната среда изисква проектите за развитие и строителство да бъдат подлагани на проучвания за оценка на въздействието. Условиата за прилагане са допълнително уточнени с нормативен акт.

Изпълнителен указ

Изпълнителен указ №90-78 (27 февруари 1990 г.) относно проучванията за оценка на въздействието върху околната среда изрично се позовава на защитата на дивата флора и фауна и естествените местообитания.

Компоненти на оценката

Съгласно алжирските разпоредби проучването за оценка на въздействието трябва да включва анализ на първоначалното състояние на околната среда и анализ на потенциалните екологични последици от предложеното развитие.

Оценка на въздействието върху околната среда в Босна и Херцеговина

1

Адаптирана рамка

Босна и Херцеговина има Закон за пространственото планиране (Официален вестник № 9/87), адаптиран от бившето югославско законодателство в съответствие с Дейтънските мирни споразумения. Законът споменава проучванията за въздействие, но не уточнява подробно как трябва да се извършват.

2

Екологични изисквания

Съгласно действащите разпоредби строителните дейности не трябва да застрашават организмите и трябва да запазват условията на площадката. Дейностите по развитие не трябва да причиняват смущения извън капацитета на околната среда за регулиране или да засягат здравето и безопасността на хората.

3

Предизвикателства при прилагането

Проучванията се извършват от акредитирани публични или частни организации, без да е необходимо те конкретно да доказват компетентност в морската среда. Очакваше се през 2001 г. да влязат в сила нови закони с по-подробни изисквания за проучванията за въздействие.

Оценка на въздействието върху околната среда

Регулаторна рамка

Разпоредбите за проучванията за въздействие в Хърватия се съдържат в Указ № 1324/59/2000, предвиден от Закона за опазване на околната среда (Официален вестник №82/94, 128/99). Указът е изменян през 2004 и 2006 г. (Официален вестник №136/04, 85/06), като отговорен орган е Министерството на опазването на околната среда и пространственото планиране.

Защита на морските тревя

Въпреки че морските растителни формации не са изрично посочени в разпоредбите за проучванията за въздействие, видове морски тревя като *Posidonia oceanica*, *Zostera marina* и *Zostera noltii* са защитени на национално ниво чрез наредбата за „Обявяване на диви таксони за защитени или строго защитени“ (Официален вестник №7/2006).

1

2

Необходими елементи

Хърватските проучвания за въздействие трябва да включват описание на първоначалното състояние, планираното развитие, очакваните въздействия и смущения, предложените мерки за смекчаване и мониторинг след приключване. Проучванията се извършват от акредитирани частни или публични органи с доказан опит в морската среда.

3

Оценка на въздействието върху околната среда в Египет

1 Правна основа

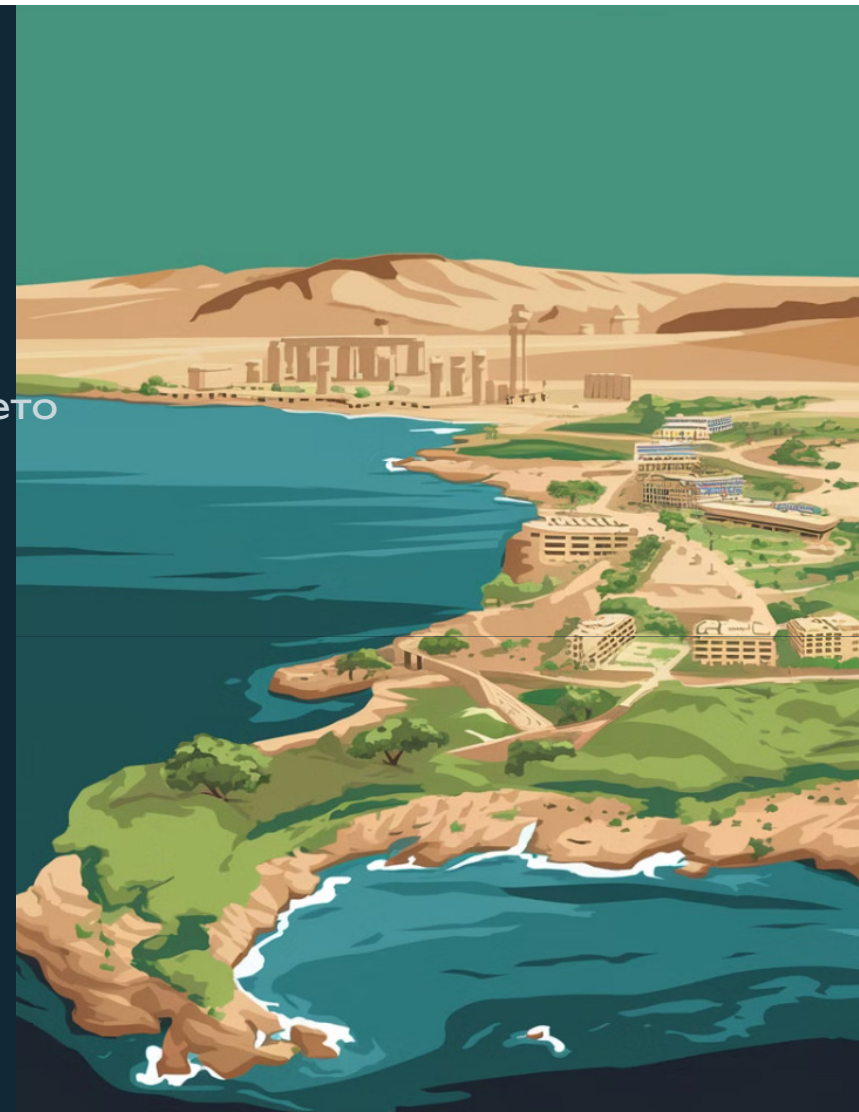
Законът за околната среда (Закон № 4/1994) прави провеждането на проучване за въздействие задължително в Египет. Египетската агенция по въпросите на околната среда (ЕЕАА) отговаря за прилагането на закона чрез своя сектор за развитие на околната среда (EMS).

3 Фокус на прилагането

Между 1992–1994 г. проектите, изискващи проучвания за въздействие, са предимно туристически разработки (84%, включително яхтени пристанища и кейове), следвани от електроцентрали (3%) и станции за обезсоляване (3%). Ръководителите на проекти като цяло са демонстрирали ангажираност към опазването на околната среда.

2 Изисквания към проучването

Египетските проучвания за въздействие трябва да описват предложения проект, наличните природни ресурси, стъпките за намаляване на въздействията и алтернативни предложения. EMS работи с университетски преподаватели и експерти по съответните дисциплини за оценяване на представените проучвания.

Оценка на въздействието върху околната среда

1

Пионерски подход

Франция е първата средиземноморска страна, която приема проучванията за въздействие, като разпоредби се появяват в Закона за защита на природата от 1976 г. Указът от 12 октомври 1977 г. (№77-1141) определя общите условия за проучванията, като съдържанието им трябва да съответства на размера на проекта и предвидимите екологични последици.

2

Разширена рамка

Указът от 1993 г. (№93-245) допълва и уточнява процедурата, като изисква анализ на първоначалното състояние на площадката, преки и непреки въздействия върху околната среда, методи за оценка, обосновка на проекта, мерки за смекчаване с оценка на разходите и нетехническо резюме.

3

Всеобхватен обхват

За разлика от други страни, френските разпоредби посочват както съоръженията, изискващи проучвания за въздействие, така и дейностите, освободени от тях. Принципът е проучванията да бъдат правило, а освобождаванията – изключение. Изрично са изключени само дейности по поддръжка и основни ремонти.

Обществено участие във френските проучвания за въздействие

Публичен достъп

Ако се изисква обществено проучване, оценката на въздействието се включва в досието. При липса на такова проучването трябва да бъде достъпно за обществеността преди започване на работите. Съществуването на проучването трябва да бъде публикувано в регионалната и националната преса, като се предоставят поне петнадесет дни за обществена консултация.

Министерски преглед

Министърът на околната среда може да прегледа всяко проучване за въздействие и разполага с 30 дни за становище. Преди изтичането на този срок не могат да започнат работи или обществено проучване. За проекти с обществено проучване е желателно становището на министъра да е известно преди неговото начало.

Отговорност и прилагане

Ръководителят на проекта („заявителят“) носи отговорност за проучването и за непълни или недостатъчни оценки. Макар да не е длъжен лично да извършва проучването, се насърчава използването на специалисти. Липсата на задължително проучване може да доведе до спиране на работата.

Процес на обществено проучване във Франция

Правна основа

От 1983 г. френското законодателство изисква обществени проучвания за разработки, които могат да засегнат околната среда. Това осигурява по-добра обществена информираност и предоставя на органите необходимите елементи за вземане на решения (Закон №86-630 от 12 юли 1983 г.).

Засилена защита

Указът от 1993 г. разширява изискванията за проучвания на въздействието, като включва градоустройствени и туристически проекти, интегрира разпоредбите на европейската директива и прави процеса по-ефективен. Указът от 1989 г. специално регулира развитието в райони със забележителни обекти или ландшафти.

Изисквания към процеса

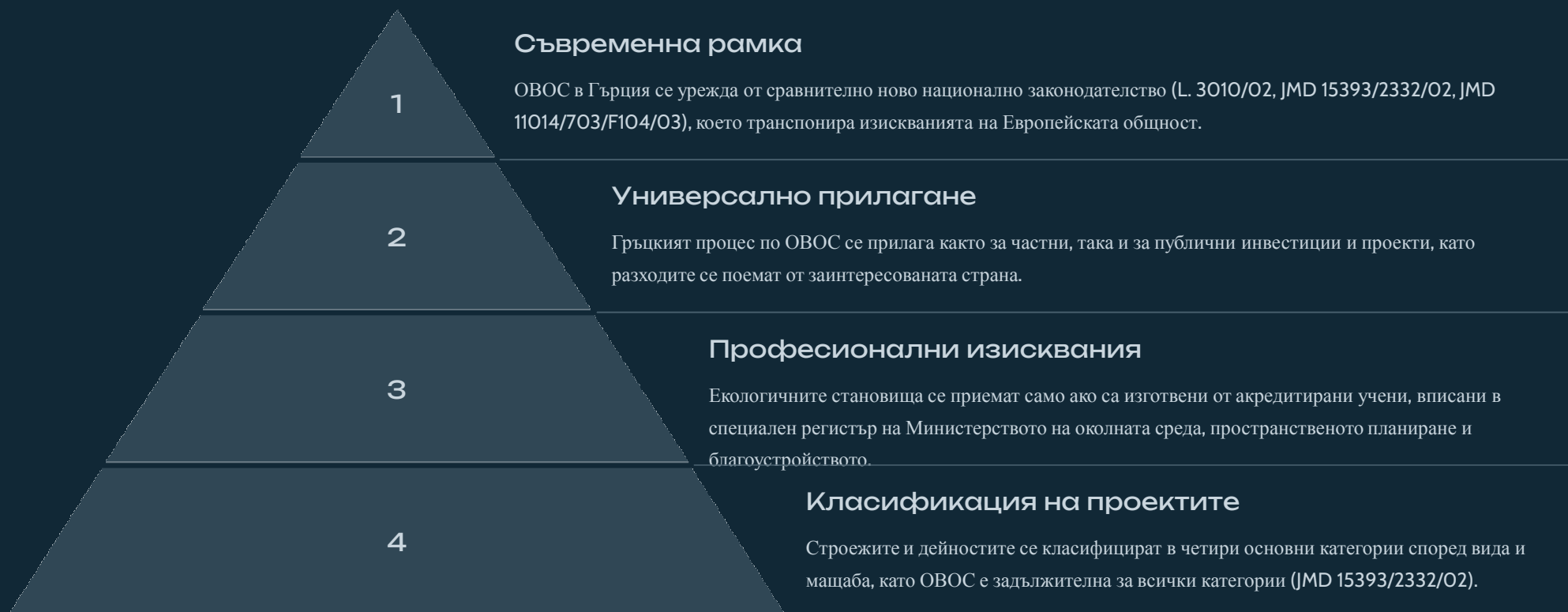
Обществеността трябва да бъде информирана петнадесет дни преди началото, а проучването трябва да продължи поне един месец. Процесът позволява представяне на предложения, наблюдения и контрапредложения. Заключениета на разследващия комисар се оповестяват публично, а резултатите са валидни пет години.

Финансова отговорност

Ръководителят на проекта поема разходите за проучването, с изключение на възнаграждението на разследващия комисар, което се плаща от държавата. Макар обществените проучвания и оценките на въздействието често да се припокриват, те остават отделни процеси – може да има обществено проучване без оценка на въздействието и обратно.

Оценка на въздействието върху околната среда в Гърция

Гръцки процес по ОВОС и защита на морските треви

Двущиков подход

Гръцкият процес по ОВОС следва двущиков подход: първо – Предварително екологично становище с разрешение за вида и местоположението на проекта; второ – пълно Екологично становище с окончателни екологични условия за изпълнение. Този подход позволява намеса в проектирането и по-добро прилагане на принципа на предпазливостта.

Необходима информация Йерархия на разрешаването

Гръцките проучвания трябва да включват описание на първоначалното състояние, планираните дейности, очакваните въздействия и вредни ефекти и мерките за намаляването им. Необходимата информация варира според вида, размера и местоположението на проекта.

В зависимост от вида и размера на проекта разрешаването е в компетентността на префектурни, регионални или централни екологични служби. За проекти в мрежата Натура 2000 (включваща повечето важни ливади от морски треви) екологичното разрешение се издава от по-централизирани служби, като отделът за управление на природата винаги се консултира.

Оценка на въздействието върху околната среда в Израел

Правна рамка

В Израел законодателството за строителството в морската зона е в компетентността на Министерството на вътрешните работи и Закона за развитие и строителство от 1965 г. Законът предоставя насоки за развитие и създава Комитета по териториалните води (TWC)

Морски орган

Комитетът по териториалните води се занимава с планирането и строителството в морската територия и по крайбрежието. Всяко развитие в тези зони изисква одобрение от TWC преди започване.

Крайбрежно планиране

Решенията на TWC се основават на общ национален план за крайбрежните зони, който разглежда основно сухоземното използване на бреговата линия и няколко метра навътре. Този подход е насочен към управлението на интерфейса суша–море.

Оценка на въздействието върху околната среда в Италия

1 Утвърдена практика

Вече повече от петнадесет години всички морски разработки в Италия трябва да преминават проучване за оценка на въздействието върху околната среда (VIA). Сицилия, поради автономния си статут, винаги е изисквала оценки за всички морски дейности, а не само за тези, изисквани от европейските директиви.

2 Правна рамка

Европейската директива е адаптирана в Италия чрез Указ от 1999 г. (№152/1999) относно „Разпоредби за защита на водите от замърсяване“. Член 3.4.1.2 изрично се позовава на морските фанерогами, като посочва, че поради голямото им наследствено значение тези видове трябва да бъдат картографирани и подложени на специален мониторинг.

3 Всеобхватен подход

Италианските проучвания включват всички елементи, изисквани от европейската директива, плюс мониторинг след приключване на развитието. Те обхващат широки географски области според предварителния обхват на проекта, с подробна оценка на екологичните и биологичните характеристики.

Изисквания към процедурата VIA в Италия

Цялостна оценка

Процедурата VIA трябва да отчита природните и антропогенните елементи на всяка площадка и взаимодействията им с цялостната среда. Конкретните елементи за оценка са описани подробно в Приложение II към разпоредбите.

Водна среда

Морските води трябва да се анализират едновременно като елементи на околната среда и като ресурси. Анализът на водите включва месечни измервания на физико-химични параметри на три дълбочини. Оценката на ресурсите разглежда планктона и нектона за определяне на биологичното значение и трофичната ефективност.

1

2

Качество на въздуха

Проучванията трябва да установят съществуващото качество на въздуха, въздействието на проекта върху интерфейса вода/въздух и морските организми, както и метеорологичните характеристики на площадката. Този всеобхватен подход гарантира разглеждането на всички потенциални атмосферни въздействия.

3

4

Геоложки характеристики

Проучванията трябва да оценяват геоложките и геоморфоложките характеристики на почвата и подпочвата. Физико-химичният състав на почвата трябва да се анализира за определяне на окислително-редукционните процеси, взаимодействието субстрат/организъм и приемния капацитет.

Оценка на растителността и защита на морските тревя в Италия

Анализ на растителността

Растителността представлява най-важната част от италианските проучвания за въздействие. Тя трябва да бъде картографирана, за да се покажат доминиращите видове и батиметричното зонироване. Редките и защитени видове трябва да бъдат идентифицирани и да се състави флористичен инвентар. Фитосоциологични данни могат да допълнят тези наблюдения.

Оценка на екосистемите

Всички параметри трябва да допринасят за разбирането на екосистемите и техните функции. Картографски доклад в мащаб 1:10 000 на екосистемните единици трябва да показва възможния антропогенен натиск. Синекологичните индекси и биотестовите помагат за оценка на функционирането, способността за самопочистване, зрелостта и качеството на екосистемите.

Защита на морските тревя

Въпреки че италианският закон за ОВОС не се позовава изрично на морските растителни формации, видове морски тревя като *Posidonia oceanica* са защитени на национално ниво съгласно Закон №175 (27 май 1999 г.). Някои региони са въвели по-широка защита, например правилата за ОВОС на Лигурия от 2001 г. за проекти в обекти от значение за Общността, включително ливади от *P. oceanica*.

Оценка на въздействието върху околната среда в Либия

1

Регулаторна рамка

Либия е изготвила проект на правила за оценка на въздействието на икономически проекти и дейности, които могат да застрашат околната среда. Всяка организация, която иска да реализира, измени или разшири икономическа дейност, трябва да подаде формуляр за екологична класификация до Главния орган по околна среда с необходимата документация.

2

Процес на оценяване

Отделът за проектиране и изследвания на околната среда разглежда подадените документи, класифицира проектите и определя дали е необходима ОВОС. ОВОС трябва да се изготвят от специализирани институции или инженерни фирми, свързани с Главния орган по околна среда.

3

Процедура за оценка

Компетентният орган оценява ОВОС и може да поиска допълнителна информация, преди да разреши проекта или да изиска преработване на проучването. Този процес осигурява задълбочен екологичен преглед преди одобряване на проекта.

Необходими елементи за либийските оценки на въздействието върху околната среда

1 Нетехническо резюме

ОВОС трябва да включва резюме на компонентите на проекта на прост, нетехнически език, с копие на арабски. Това осигурява достъпност на оценката за неспециалисти и широката общественост.

2 Описание на проекта

Подробното описание на проекта трябва да включва цели, график за изпълнение, информация за площадката (карти, площ, земеползване), водни ресурси, условия на околната среда и съществуваща инфраструктура. Този цялостен преглед установява изходната база за оценката на въздействието.

3 Изходно състояние на околната среда

Първоначалното състояние на околната среда трябва да бъде описано с всички съответни данни, включително природни и климатични условия, качество и ресурси на водите, качество на въздуха и шумово замърсяване. Това установява условията преди проекта за бъдещо сравнение.

4 Анализ и управление на въздействията

Оценката трябва да идентифицира преките и непреките въздействия, да предложи мерки за намаляване на екологичните заплахи, да оцени алтернативите и да включи план за управление на околната среда, описващ действията за осигуряване на съответствие и мониторинг през всички фази на проекта.

Оценка на въздействието върху околната среда в Черна гора

Правна рамка

Законът за околната среда (12/96) изисква ОВОС за проекти, които могат да имат неблагоприятни въздействия върху околната среда. Като част от ОВОС програмата за опазване на околната среда трябва да разглежда въздействията при аварии или извънредни ситуации, да регистрира опасните вещества и да определя срокове за изпълнение.

Регулаторно развитие

През 2005 г. Черна гора приема нови закони за ОВОС и стратегическа оценка на въздействието (COB), хармонизирани с директивите на ЕС, включително разпоредби за обществен достъп до екологична информация и участие във вземането на решения. Прилагането е планирано за 2008 г.

Категории проекти

Черногорските разпоредби предвиждат 79 категории дейности, изискващи ОВОС, включително дейности в защитени територии, пристанища, яхтени пристанища и такива, които могат да причинят промени в биоразнообразието. Категориите са широко определени с ограничени спецификации относно размер, въздействие или вид на предприятието.

Предизвикателства при прилагане

Общественото участие не е задължително при ОВОС в Черна гора, а за големи проекти е оставено на преценката на Министерството. Министерството издава приблизително 190 „екологични разрешения“ годишно въз основа на проучвания по ОВОС, макар че те са ограничени до въздействия върху биоразнообразието и въздуха.

Оценка на въздействието върху околната среда в Словения

Правна рамка

Словения има специални закони за проучванията за въздействие (Официален бюлетин №66/1996 и №12/2000), администрирани от Министерството на околната среда. Тези разпоредби определят изискванията и процедурите за оценка на въздействието върху околната среда.

Необходими елементи

Словенските проучвания трябва да описват първоначалното състояние на околната среда, планираното развитие, очакваните въздействия и вреди и предложените мерки за смекчаване. Министерството на околната среда определя критерии за всеки отделен случай, като морските растителни формации не са изрично посочени.

Задължителни оценки

Проучвания за въздействие се изискват за аквакултурни съоръжения над 0,5 хектара, пристанища или яхтени пристанища с над 100 места за швартоване и проекти за отвоюване на земя. Проучванията се извършват от упълномощени от Министерството органи, но се финансират от фирмата-разработчик.

SLOVENIAN ADRIATIC

SLOVENIAN ADRIATIC COASTLINE

Оценка на въздействието върху околната среда в

1

Регулаторна рамка

Испанските разпоредби за ОВОС следват европейската директива, със закони както на държавно ниво (Указ 1302/1986, BOE 155; Указ 1131/1988, BOE 239), така и на регионално ниво, например в Каталуния (Указ 114/1988, DOGC 1000). Те установяват всеобхватни изисквания за екологична оценка.

2

Задължителни оценки

Проучвания за въздействие се изискват за проектите, определени в Приложение I на Директива 85/337/ЕИО, и за всички намеси, които могат да увредят защитени природни територии съгласно испанското законодателство. Указът от 1986 г. допълва действащите промишлени и водни разпоредби и стандартизира процедурите за проучванията.

3

Разширени изисквания

Освен елементите на европейската директива, испанските проучвания трябва да оценяват количествата отпадъци и енергия, произтичащи от развитието, възстановителната способност на средата и да включват програма за екологичен мониторинг. Тези допълнителни изисквания засилват опазването на околната среда.

Регионални изисквания за ОВОС и защита на морските тревя в Испания

Изисквания в Каталуния

Каталунските разпоредби изискват анализ на екологичните системи, включително бентосни съобщества и органични елементи в седимента, в същия мащаб като общата батиметрия. Трябва да бъдат включени количествени проучвания на популации на представителни видове, а методологията да бъде описана подробно, за да позволява бъдещо сравнение.

Механизми за прилагане

Всяко развитие, което изисква проучване за въздействие и продължава без такова, ще бъде спряно. Пропуски, фалшификации или нарушения на условията могат да доведат до прекратяване на работата. Когато незаконни намеси нарушат околната среда, отговорните страни трябва да възстановят щетите според указанията на органите.

Законодателни актуализации

Кралски указ 1302/1986 е изменен с Национален закон 9/2006 за стратегическа екологична оценка, адаптиращ европейската Директива 2001/42/ЕИО. Проекти с потенциални преки или непреки въздействия върху обекти от Натура 2000 изискват оценка на въздействието върху околната среда съгласно изискванията на екологичния орган.

Оценка на въздействието върху околната среда в

Създаване

ОВОС е въведена в Тунис през август 1988 г. и започва да се прилага през 1991 г. (Указ №91-362). Целта е да се оценят преките и непреките екологични въздействия на планираните разработки преди реализацията им, което позволява информирани решения относно жизнеспособността на проектите.

1

2

3

4

Международно признание

Съвместно проучване на Националната агенция за опазване на околната среда (ANPE) и Световната банка заключава, че системата за ОВОС на Тунис представлява важно постижение в предотвратяването на замърсяването и опазването на околната среда, с ограничени различия спрямо стандартите на Световната банка.

Мащаб на прилагането

През 1991 г. в Тунис са проведени 231 ОВОС. През следващото десетилетие годишно са обработвани между 1000–1200 ОВОС, разпределени между инфраструктурни (2%), строителни (15%), промишлени (45%), туристически (4%), земеделски (10%) и проекти за управление на отпадъци (16%).

Регулаторно развитие

Указ №1991 (11 юли 2005 г.) подобрява отчитането на секторите, обхванати от ОВОС, като постановява оценките да се извършват от квалифицирани експерти и инженерни компании, а сроковете за одобрение да варират според вида на проекта.

Оценка на въздействието върху околната среда

1 Правна основа

Регулирането на проучванията за въздействие в Турция се съдържа в Закона за околната среда (Закон от 9.8.1983 г.). Този общ закон изисква организациите и предприятията, чиито планирани дейности могат да създадат екологични проблеми, да изготвят доклади за очакваните въздействия.

3 Поетапен подход

По-малки разработки като резервоари за баластни води, рибарски пристанища, яхтени пристанища или вълноломи изискват само предварителни проучвания. Ако те покажат значителен потенциал за щети, процедурата за пълно проучване на въздействието става задължителна.

2 Категории проекти

Проектите, изискващи пълни проучвания, включват топло- и атомни електроцентрали, рафинерии, пристанища за съдове над 1 350 тона, тръбопроводи, складови съоръжения и промишлени или корабни ремонтни предприятия. Морски платформи и мащабни дейности по драгиране и насипване също изискват цялостна оценка.

4 Чувствителни зони

Пълната процедура се изисква и във всички „чувствителни“ зони, включително национални паркове, защитени територии и сектори за производство на морски ресурси. Макар ливадите от морски треви да не са изрично посочени в разпоредбите за ОВОС, видове като *Posidonia oceanica* и *Zostera noltii* са защитени съгласно „Циркуляр за морските и вътрешните води №37/1“.

Обобщение на средиземноморските разпоредби за ОВОС

Регулаторно развитие

Анализът на разпоредбите за ОВОС в средиземноморските страни показва, че много от тях са укрепили съществуващото си законодателство. Страни като Алжир и Черна гора са създали специални правни рамки за екологична оценка, докато други, като Либия, разработват нови разпоредби.

Ефективност на прилагането

В страните с утвърдени закони за проучванията за въздействие тези процедури като цяло са се доказали като ефективни. Разширяването на процедурите по ОВОС представлява напредък, макар оценките все още да са по-силно насочени към сухоземната, отколкото към морската

Ограничения на морския фокус

Приложенията към процедурите за проучвания на въздействието изброяват малко разработки, свързани с морската среда, основно пристанищна инфраструктура и морски транспортни маршрути. Някои страни включват също крайбрежни защитни съоръжения, морско драгиране, аквакултури, отвоюване на земя и морски изпускателни тръбопроводи.

Защита на морските треви в средиземноморските рамки за ОВОС

Ограничено изрично споменаване

Крайбрежната среда рядко се споменава специално в нормативните текстове, а растителните формации в нея – още по-рядко. Все пак са възникнали някои регионални инициативи, например регион Лигурия в Италия е въвел регулаторни процедури, насочени специално към въздействията върху ливадите от *Posidonia*.

Правна защита

Липсата на конкретно споменаване на ливадите от морски треви в процедурите за проучвания на въздействието често се компенсира със статут на правна защита на морските фанерогамни видове. Защитата може да бъде пряка (чрез национални или регионални закони) или непряка (чрез международни конвенции или директиви).

Регионално сътрудничество

Рамката *Posidonia Interreg IIIB* улеснява сътрудничеството между региони като Лигурия (Италия), PACA (Франция) и Каталуня (Испания), което води до регионално регулаторно ръководство за управление на въздействията върху ливадите от *Posidonia oceanica*. Това е важна стъпка към хармонизирани подходи за защита.

Силни страни на средиземноморските системи за ОВОС

Балансирано вземане на решения

Проучванията за въздействие са средство за подобряване и рационализиране на решенията за развитие. Те позволяват екологичните съображения да бъдат претеглени заедно с интересите на местните общности и очакванията за икономическа печалба, създавайки по-устойчиви резултати.

Изискване по подразбиране

В някои средиземноморски страни процедурите за проучвания на въздействието са правило за разработките, а освобождаванията са изключение. Този подход, който следва да бъде разширен в целия регион, осигурява цялостно разглеждане на екологичните аспекти при повечето проекти.

Системи за мониторинг

Няколко страни са установили регулаторни системи за мониторинг и проверка по време на етапите на развитие и след тях. Този постоянен анализ проверява адекватността на препоръчаните техники и тяхната ефективност за намаляване на екологичните въздействия.

Слаби страни на средиземноморските системи за ОВОС

Когато ръководителите на проекти финансират собствените си проучвания, съществува риск оценките да бъдат повърхностни или възложени на неопитен персонал с цел намаляване на разходите. Рискът нараства, когато страните не акредитират или не проверяват квалификацията на изпълнителите, което може да доведе до различни нива на качество и компетентност, особено при липса на подробни процедурни указания.

Финансовите отношения между разработчиците и оценителите могат да доведат до системно подценяване на потенциалните екологични щети. Освен това липсата на стандартизирани протоколи затруднява средносрочния мониторинг и възпрепятства смисленото сравнение на резултатите на национално равнище. Накрая, дори когато ОВОС е определена в националното законодателство, забавените правила за прилагане могат на практика да направят тези закони неефективни.

Бъдещи насоки за защита на морските тревя в средиземноморските ОВОС

7

Средиземноморски страни

Държави членки на ЕС със стандартизирани изисквания за ОВОС за защита на морските тревя

79

Категории проекти

Дейности, изискващи ОВОС в Черна гора, показващи широк обхват на рамките за оценка

1991

Година на прилагане

Годината, в която Тунис започва да прилага своята система за ОВОС, демонстрирайки развитието на ОВОС, провеждани ежегодно само в Тунис, подчертаващи мащаба на процесите за екологичен преглед на опазването на околната среда

1000+

Годишни оценки

Въпреки предизвикателствата, средиземноморските страни са постигнали значителен напредък в разработването на рамки за оценка на въздействието върху околната среда. Защитата на екосистемите от морски тревя, особено ливадите от *Posidonia oceanica*, все по-често се включва в тези рамки – пряко чрез специфични разпоредби или непряко чрез закони за защита на видовете.

В бъдеще стандартизирането на методологиите за оценка, по-силните системи за акредитация на екологичните оценители и по-големият акцент върху морските екосистеми в изискванията за ОВОС ще бъдат от съществено значение. Регионални инициативи за сътрудничество като рамката *Posidonia Interreg III B* показват потенциала за хармонизирани подходи към защитата на морските тревя в целия Средиземноморски басейн.

These training materials have been compiled by bringing together existing literature and general practices. While utmost care has been taken to ensure the accuracy and timeliness of the information contained within, it should be noted that relevant legislation, standards, and practices are subject to change. Therefore, the author is not responsible for any consequences arising from the use of the information presented in this material.